

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ - Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Υποέργο 1 «Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες»

Π 1.1.1 Προγράμματα σπουδών ενηλίκων

9^{ος} κύκλος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Ιούνιος 2015 – Ιούλιος 2015

Αθήνα 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Ακαδημία Πλάτωνος - Η Πολιτεία και ο Πολίτης», MIS 364499
Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες»
Π 1.1.1 Προγράμματα σπουδών ενηλίκων

Σελίδα 2 από 33

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εικόνα Εγγράφου

Αριθμός Παραδοτέου	Π 1.1.1
Τίτλος Παραδοτέου	Προγράμματα σπουδών ενηλίκων
Αριθμός Πακέτου Εργασίας	ΠΕ 1.1
Τίτλος Πακέτου Εργασίας	Σχεδιασμός και Προγραμματισμός Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Υποέργο	1- Εκπαίδευση Ενηλίκων
Δράση	1 - Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες
Πράξη	2 – Η Πολιτεία και ο Πολίτης
Μήνας Συμβατικής Παράδοσης	Μάρτιος 2015
Ημερομηνία Ολοκλήρωσης	31/03/2015
Κατάσταση	Τελική
Έκδοση	1
Σελίδες	33

«Ακαδημία Πλάτωνος - Η Πολιτεία και ο Πολίτης», MIS 364499
Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες»
Π 1.1.1 Προγράμματα σπουδών ενηλίκων

Σελίδα 4 από 33

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας περιεχομένων

Εικόνα Εγγράφου.....	3
Εισαγωγή	7
1. Θεματικό Πεδίο 1: Φιλοσοφία και σύγχρονη προοπτική.....	9
1.1. Φιλοσοφία, οικονομία και πολιτική: Αντινομίες και προοπτικές	9
1.2. Αξίες, κοινωνική συνύπαρξη και αισθητική.....	11
1.3. Σύγχρονα ψυχολογικά αδιέξοδα και οι απαντήσεις της φιλοσοφίας.....	12
1.4. Φιλοσοφία και γλώσσα.....	13
2. Θεματικό Πεδίο 2: Επιστήμες και τεχνολογία	15
2.1. Φυσικά φαινόμενα: Ερμηνείες και σύγχρονη προβληματική.....	15
2.2. Από το Big-bang στο σήμερα.....	16
2.3. Ηθική και επιστήμη: Βιοηθική και εξέλιξη της επιστήμης.....	17
2.4. Πληροφορική και ψηφιακή τεχνολογία.....	18
3. Θεματικό Πεδίο 3: Πολιτισμός και δημιουργία	21
3.1. Η αισθητική ως ζητούμενο δημιουργίας	21
3.2. Χώρος και κοινωνικές σχέσεις: Παρεμβάσεις και αναδιατάξεις	22
3.3. Το αστικό φαινόμενο και η δημιουργία/επέκταση των πόλεων.....	23
3.4. Τεκμήρια πολιτισμού: Μνήμη και προοπτική.....	24
3.5. Ο πολιτισμός στην καθημερινότητα	26
4. Θεματικό Πεδίο 4: Η Πολιτεία και Πολίτης.....	29
4.1. Ιδανική Πολιτεία: Ουτοπία;	29
4.2. Από τον πολίτη της πόλης-κράτους στο σύγχρονο πολίτη	30
4.3. Αρχές και αξίες της πολιτειακής παιδείας.....	31

Σελίδα 5 από 33

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.4. Η τέχνη (;) του κυβερνάν 32

Εισαγωγή

Στο διάστημα Ιούνιος 2015 – Ιούλιος 2015 προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ο 9^{ος} κύκλος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Υποέργου 1 «Εκπαίδευση Ενηλίκων», Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες», στο πλαίσιο του Έργου «Ακαδημία Πλάτωνος - Η Πολιτεία και ο Πολίτης». Τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν ως αντικείμενο τη φιλοσοφία, το ρόλο της στην καθημερινή ζωή και στο αξιακό σύστημα και πολιτιστικό περιβάλλον της κοινωνίας και στοχεύουν στην καλλιέργεια γνωστικών και αναλυτικών δεξιοτήτων των πολιτών και στην ενίσχυση της συμμετοχής τους στο κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό γίνεσθαι. Επιδιώκεται επίσης η ανάδειξη μορφών πολιτιστικής παρέμβασης και δημιουργίας που θα συνδράμουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην ενδυνάμωση των σχέσεων ανάμεσα σε πολίτες και πολιτεία. Για την υλοποίηση αυτών των σκοπών αξιοποιείται ο φιλοσοφικός στοχασμός και η πλούσια γνωστική παρακαταθήκη της Πλατωνικής σκέψης. Η επικαιροποίηση του σχετικού φιλοσοφικού στοχασμού δεν παρέχει μόνο εργαλεία για την αντιμετώπιση άμεσων και πιεστικών συλλογικών προβλημάτων, αλλά διαμορφώνει παράλληλα όρους για νοητικά εναργέστερες επεξεργασίες των σύνθετων κοινωνικοπολιτικών προβλημάτων που ανακύπτουν στο σύγχρονο κόσμο. Στο πλαίσιο του 9^{ου} κύκλου των προγραμμάτων εκπαίδευσης ακολουθήθηκε το Πρόγραμμα σπουδών ενηλίκων του 8^{ου} κύκλου, και ενεργοποιήθηκαν τα εξής τέσσερα (4) «Θεματικά Πεδία»:

1. Θεματικό Πεδίο: Φιλοσοφία & Σύγχρονη Προοπτική.
2. Θεματικό Πεδίο: Επιστήμες & Τεχνολογία.
3. Θεματικό Πεδίο: Πολιτισμός & Δημιουργία.
4. Θεματικό Πεδίο: Πολίτης & Πολιτεία.

Καθένα από τα Θεματικά Πεδία διαρθρώνεται στη βάση επιμέρους Θεματικών ενοτήτων ανάμεσα στις οποίες ο/η εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει και να παρακολουθήσει μία (1) από το σύνολο των δεκαεπτά (17). Κάθε θεματική ενότητα περιλαμβάνει εβδομαδιαία μαθήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους φιλοσοφικού ενδιαφέροντος και εργαστήρια (workshops). Έμφαση δίνεται στη διαλεκτική παράθεση και βιωματική

κατάκτηση της γνώσης καθώς και στη σύνδεσή της με τη σύγχρονη
πραγματικότητα.

1. Θεματικό Πεδίο 1: Φιλοσοφία και σύγχρονη προοπτική

Στο πλαίσιο του εν λόγω Θεματικού Πεδίου επιχειρείται να διαγνωσθούν συνεισφορές του φιλοσοφικού στοχασμού στο ιστορικό σήμερα. Πεδία της σύγχρονης κοινωνικής συνεργασίας και διαμάχης, όπως αυτά της οικονομίας, της πολιτικής και του πολιτισμού, προσεγγίζονται υπό τη φιλοσοφική οπτική του Πλάτωνα και άλλων σημαντικών εκπροσώπων της αρχαίας ελληνικής παράδοσης με στόχο να διαμορφωθούν όροι για σύνθετες ή και πρωτότυπες προσεγγίσεις. Είναι εφικτή η συμπερίληψη συστημάτων σκέψης που σφυρηλατήθηκαν αιώνες πριν σε συλλογιστικές οι οποίες διαμορφώνονται στο πλαίσιο του σημερινού διεθνοποιημένου περιγύρου; Μπορούμε να αντλήσουμε γνωστική ωφέλεια από την παρακαταθήκη του φιλοσοφικού στοχασμού στη διαπραγμάτευση ζητημάτων που αναφύονται με κρίσιμους όρους στο σύγχρονο κόσμο; Μπορούν να προκληθούν απτές ωφέλειες από την επίπονη αυτή γνωστική άσκηση επικαιροποίησης ή μεταφοράς του φιλοσοφικού στοχασμού στον ενεστώτα χρόνο; Τι όρια ή ευκαιρίες ανακύπτουν από την επίπονη, αλλά εξόχως θελκτική, αυτή νοητική βάσανο; Η απάντηση των ερωτημάτων αυτών διασυνδέεται άρρηκτα με την υπαρξιακή αγωνία που διαμορφώνεται στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνιών της διακινδύνευσης, της αβεβαιότητας και της νοηματικής αποσάρθρωσης. Ενδεχομένως η γνωστική αξιοποίηση της πλατωνικής φιλοσοφίας να μην αποφέρει τα θεαματικά αποτελέσματα που αιτείται ο σύγχρονος εργαλειακός λόγος. Χωρίς αυτή, ωστόσο, η αντιμετώπισή τους δεν μπορεί παρά να είναι λειψή και ανυπόφορα «τεχνοκρατική».

Το θεματικό πεδίο αποτελείται από τις εξής 4 θεματικές ενότητες:

1.1. Φιλοσοφία, οικονομία και πολιτική: Αντινομίες και προοπτικές

- Ανθρώπινες ανάγκες και σύγχρονη οικονομία: από τον «οίκο» στην «οικονομία».
- Παγκοσμιοποίηση πέρα από την οικονομία.
- Ηθική του Επιχειρείν.

Στόχος στην εν λόγω «Θεματική Ενότητα» είναι να αναδειχθούν από φιλοσοφική σκοπιά τα σύνθετα ζητήματα της οικονομίας στη διασύνδεσή τους με αυτά της πολιτικής στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Η οικονομία, ως δραστηριότητα που υπακούει και αντανακλά ποικίλες

παραμέτρους (κοινωνικές, ηθικές, πολιτισμικές), αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού με κρίσιμες διαστάσεις στην τρέχουσα συγκυρία της κοινωνικής και οικονομικής κρίσης. Ερωτήματα όπως οι ανθρώπινες ανάγκες στη δυναμική τους προοπτική, οι αντινομίες που αναφύονται στο πλαίσιο των σύγχρονων παγκοσμιοποιημένων οικονομιών και οι ηθικές/κανονιστικές προϋποθέσεις της επιχειρηματικής δράσης συνθέτουν πεδίο προβληματισμού με ανοιχτά ερωτήματα και μείζονες προεκτάσεις. Στις επιστημονικές αναζητήσεις της «Θεματικής Ενότητας» συγκαταλέγεται η δημιουργία ερεθισμάτων για αναστοχασμό αναφορικά με το περιβάλλον παγκόσμιας διασύνδεσης ατόμων, εθνών και κοινωνιών πέρα από τις τρέχουσες μορφές και συνθήκες που επιβάλλει το κυρίαρχο οικονομικό παράδειγμα. Στην κατεύθυνση αυτή εξετάζονται διαστάσεις πολιτικών παρεμβάσεων οι οποίες συνδέονται με την ανάδυση νέων μορφών οικονομικού και επιχειρηματικού πράττειν.

Τις ανωτέρω κατευθύνσεις υπηρετεί η προσπάθεια ανάδειξης των φιλοσοφικών και πολιτικών συνιστωσών της συγκρότησης της σύγχρονης «κοινωνίας της αγοράς». Ο προσδιορισμός της έννοιας της Νεωτερικότητας στη φιλοσοφική και ιστορική της εξέλιξη αποδεικνύεται ιδιαίτερα βαρύνων. Εκ παραλλήλου, και αναφορικά με τη σύνδεση οικονομίας και κοινωνίας στην Ευρώπη, έρχονται στο προσκήνιο οι ιδέες αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων και νεώτερων κοινωνικών στοχαστών. Σε αυτό το περίγραμμα, έννοιες όπως ατομική ελευθερία και ταυτότητα του πολίτη παραγωγού, επιχειρηματία, και καταναλωτή, προσφέρουν σημαίνον πεδίο αναφοράς για την επιτυχή ενασχόληση και διαλεύκανση σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων, όπως η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η παγκοσμιοποίηση.

Ο φιλοσοφικός στοχασμός εκλαμβάνεται, εν κατακλείδι, ως καθοριστικής σημασίας στην επανεξέταση και ανασηματολογία του οικονομικού πράττειν στο σύγχρονο κόσμο. Παράλληλα με τη "γλώσσα της οικονομίας" και των κυρίαρχων "λογοθετικών πρακτικών" (discourse practices) που τη διέπουν απαιτείται να διαμορφωθούν θεμέλια εναλλακτικών ή και ανταγωνιστικών ρηματικών πρακτικών με τις οποίες θα αναθεωρούνται τρέχουσες νοητικές επεξεργασίες και θεμελιώσεις του Οικονομικού. Η κριτική επανεξέταση των σύνθετων σχέσεων ανάμεσα σε πολιτική, οικονομία και γνώση, με την αξιοποίηση του φιλοσοφικού στοχασμού αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ όρο για κάθε μορφή συλλογικής παρέμβασης που επιθυμεί να διαμορφώσει προϋποθέσεις μιας δημοκρατικής κοινωνικής συνθήκης και δυναμικής.

1.2. Αξίες, κοινωνική συνύπαρξη και αισθητική

- Αρχές νομιμοποίησης και περιβάλλον αξιών.
- Ηθικό και νομιμότητα.
- Η αξιακή βάση της κοινωνικής συνοχής: πρότυπα ανάπτυξης και κρίση περιβάλλοντος, απασχόληση, εργασία, δουλειά και ελεύθερος χρόνος.
- Αισθητική και Τέχνη: δημόσιο και ιδιωτικό, πρωτότυπο και αντίγραφο.

Αντικείμενο της εν λόγω «Θεματικής Ενότητας» αποτελεί το ζήτημα των αξιών. Παράλληλα εξετάζονται ζητήματα νομιμοποίησης, ηθικής, αισθητικής και τέχνης. Ειδικότερες ερευνητικές μέριμνες αναπτύσσονται αναφορικά με τις αξιακές προϋποθέσεις, τις οικονομικές και εν γένει υλικές παραμέτρους της κοινωνικής συνύπαρξης και συνοχής: οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ελεύθερος χρόνος, απασχόληση, εργασία, δουλειά, περιβάλλον και φυσικοί πόροι. Στόχος είναι η ανάπτυξη ενός προβληματισμού για την κοινωνική συνύπαρξη ως σύνθετη διεργασία πολλαπλών διαδράσεων και με δυναμικό περιεχόμενο. Στην κατεύθυνση αυτή επιχειρείται και η κριτική ανάλυση και κατανόηση ζευγών αντιθετικής αναφοράς από το χώρο της τέχνης: δημόσιο-ιδιωτικό, πρωτότυπο-αντίγραφο, ορθόδοξο-ανορθόδοξο, καθώς και η ανάλυση ορισμένων καίριων σημερινών επιπτώσεών τους.

Η τέχνη συνιστά αντικείμενο κοινωνικής συναναστροφής και σύνθεσης των ποικίλων μορφών σχέσεων και λειτουργιών μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον. Υπ' αυτό το πρίσμα, διερευνώνται επιπροσθέτως οι πτυχές αξιολόγησης του καλλιτεχνικού έργου με βάση: α) τη σχέση με την κοινωνική, ιδεολογική, πολιτική τους λειτουργία· εν προκειμένω πραγματοποιείται αξιολόγηση του κοινωνικού χαρακτήρα της τέχνης, όταν αυτή καλείται να υπηρετήσει πολυδιάστατους κι εν μέρει αντικρουόμενους στόχους αναφορικά με τον κοινωνικό της ρόλο· β) την έρευνα των αισθητικών κριτηρίων αξιολόγησης του έργου τέχνης και τον τρόπο με τον οποίο τα κριτήρια αυτά επηρεάζουν τη λειτουργικότητα της τέχνης στην κοινωνία· και γ) τα ιστορικά τεκμήρια τα οποία αναφέρονται στην έννοια της προόδου, όπως λαμβάνει χώρα στο πεδίο της τέχνης.

Στόχος της θεματικής ενότητας, εν κατακλείδι, είναι η ανάπτυξη ενός προβληματισμού για την κοινωνική συνύπαρξη ως σύνθετη διεργασία πολλαπλών διαδράσεων και με δυναμικό περιεχόμενο, η αξιολογία της

τέχνης, η πρόσληψη των χαρακτηριστικών και του υποβάθρου της «μοντέρνας» τέχνης, η διασάφηση των ποικίλων αξιακών, κοινωνικών και αισθητικών διαστάσεων που γεννιούνται κατά την ερμηνεία και τη σύγκρουση των εννοιών του «κλασικού», αφενός, και του «πρωτοποριακού», αφετέρου. Μέσω αυτών των αναζητήσεων τίθενται ευρύτεροι γνωστικοί όροι για τον αναστοχασμό πάνω σε ζητήματα κανονιστικών και οντολογικών θεμελιώσεων της κοινωνικής συνύπαρξης και των επιθυμητών περιεχομένων της, καθώς και των αισθητικών κωδίκων με τις οποίες συνδημιουργείται σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο ο άξιος λόγος ατομικός και συλλογικός βίος.

1.3. Σύγχρονα ψυχολογικά αδιέξοδα και οι απαντήσεις της φιλοσοφίας

- Ο σύγχρονος πολίτης: Από την ασφάλεια της πόλης στην ανασφάλεια του σύγχρονου πολίτη.
- Κρίση νοήματος – κρίση ταυτότητας.
- Μελαγχολία, κατάθλιψη, μοναξιά.

Τα μείζονος σημασίας ζητήματα της κρίσης νοήματος, της ψυχολογικής απομόνωσης και της ανασφάλειας του σύγχρονου πολίτη αποτελούν το επίκεντρο του προβληματισμού που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της εν λόγω «Θεματικής Ενότητας». Ιδιάζουσα θέση μέσα στην εν λόγω προβληματική καταλαμβάνει η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της φιλοσοφίας και της επιστήμης, και ειδικότερα της επιστήμης της ψυχολογίας. Πολύτιμη είναι η αρωγή βασικών ιστορικών κατευθύνσεων επί του ορισμού της φιλοσοφίας και της διασύνδεσής της με τις επιστήμες. Κατ' αντιστοιχία, η διαλεύκανση του πεδίου και του αντικειμένου της ψυχολογίας συμβάλλει τα μέγιστα στη διάλυση των συγχύσεων που έχει προκληθεί από την επιδερμική προσέγγιση του περιεχομένου της.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, και με γνώμονα το σύγχρονο κόσμο, αναζητούνται παράγοντες οι οποίοι υφαίνουν το περιβάλλον αποξένωσης και συντελούν στην κρίση νοήματος και ταυτότητας που δοκιμάζουν τα ατομικά και συλλογικά υποκείμενα. Η αποδιοργάνωση σχετικά σταθερών μέχρι πρότινος βεβαιοτήτων και συνθηκών, η ακύρωση περιβάλλοντος ασφάλειας και η καταθλιπτική απομόνωση που βιώνουν τα άτομα στις σύγχρονες «κοινωνίες χωρίς κέντρο» συνιστούν ενδεικτικές περιοχές ενδιαφέροντος. Με τη συνδρομή των φιλοσοφικών παρακαταθηκών επιχειρείται να ενεργοποιηθούν

νοηματικοί και γνωστικοί πόροι που θα συμβάλουν στην αποκατάσταση νοημάτων, σημασιών και θεωρήσεων και θα διαμορφώσουν συνθήκες γόνιμου προβληματισμού.

Ειδικότερα, στη στοχοθεσία της «Θεματικής Ενότητας» εντάσσονται, η δομή του προσώπου και η σχέση του με τον Άλλο, τα συναισθήματα και η λογική, η κατάθλιψη ως ψυχολογικό φαινόμενο μέσα στο σύγχρονο κοινωνικό πλαίσιο, η ελεύθερη βούληση και η ατομική ευθύνη, το πεδίο του κοινωνικού και η ένταξη του ατόμου μέσα σε αυτό. Πρόκειται για γνωστικές περιοχές εξαιρετικής κρισιμότητας από την άποψη των ευρύτερων σημασιών που ενέχουν ως προς τις μορφές της σύγχρονης ανασφάλειας και ψυχικής αποξένωσης και στα οποία μπορεί να συνεισφέρει τα μέγιστα ο φιλοσοφικός στοχασμός.

1.4. Φιλοσοφία και γλώσσα

- Γλώσσα και εξουσία.
- Γλώσσα – Διακρίσεις – Βία.
- Εναλλακτικές μορφές γλώσσας (αργκό, γλώσσα του σώματος, greeklish, κωδικοποιημένες μορφές γλώσσας).

Η γλώσσα ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας, κοινωνικής και συμβολικής διάδρασης και ως μηχανισμός παραγωγής νοήματος με ιστορικές και κοινωνικές αναφορές οριοθετεί το πεδίο των φιλοσοφικών αναζητήσεων στην εν λόγω «Θεματική Ενότητα». Μείζονος σημασίας συμβολή συνιστά η προσέγγιση του πεδίου της Φιλοσοφίας της γλώσσας (ιστορικές καταβολές, περιεχόμενο, δομικές έννοιες), και μάλιστα η ιστορική εξέλιξη των εννοιών, η οποία συναρτάται με τομείς βαρύνουσας σημασίας, όπως η ιδεολογία και η εξουσία. Ειδικότερα, διερευνώνται ο ορισμός και η θεωρία σημείου, το σύμβολο, το ενθύμημα, τα συστήματα αξιών, η σχέση της γλώσσας με την καθημερινότητα. Ιδιαίτερα σημαντικό καθίσταται το πεδίο της ρητορικής, όπου επιχειρείται η αποσαφήνιση ζητημάτων, όπως οι τεχνικές έκφρασης, η αξιοποίηση σχημάτων και εικόνων, ο παράγοντας «ακροατήριο» (η σύνθεσή του), η ψυχολογία του ακροατή, η ιδεατή μορφή του ακροώμενου αλλά και η κοινωνικο-πολιτική κατασκευή του. Σε αυτό το πλαίσιο, η διασάφηση της σχέσης της γλώσσας με τον κυρίαρχο λόγο καθίσταται ιδιαζόντως σημαντικός ερμηνευτικός τομέας, στον οποίο καταχωρίζεται η διαλεύκανση των

συσχετισμών μεταξύ της γλώσσας και της βίας, της γλώσσας και των εξαίρεσης, του αποκλεισμού και της άμυνας, των κωδίκων και των θεσμών.

Στόχος των μαθημάτων είναι να αναδειχθούν σύνθετες σχέσεις εξουσίας και να αναζητηθούν ιδιαίτεροι κώδικες κοινωνικής δι-αντίδρασης που συγκροτούνται με συγκεκριμένες γλωσσικές χρήσεις και από επιμέρους κοινωνικά υποκείμενα (αργκό, γλώσσα του σώματος, συναιρέσεις, greeklish, κλπ.). Επιπλέον, η στοχοθεσία περιλαμβάνει την αξιοποίηση παραδειγμάτων της καθημερινότητας, ώστε η τριβή με τη θεωρητική προσέγγιση να λειτουργεί με τρόπο βιωματικό και να διευρύνει την ικανότητα ανάλυσης επικοινωνιακών φαινομένων.

2. Θεματικό Πεδίο 2: Επιστήμες και τεχνολογία

Οι επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις εκτός από τις ποικίλες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις τους εγείρουν ταυτόχρονα μείζονα ηθικά και αξιακά ζητήματα καθώς αντανακλούν ευρύτερες κοινωνικές επιλογές και διεργασίες. Η επιστημονική γνώση δεν διενεργείται σε κοινωνικό κενό, αλλά παράγεται σε συγκεκριμένα ιστορικά συμφραζόμενα. Έχει τις συνθήκες ύπαρξης και παραγωγής της και διαμορφώνει συγκεκριμένους τρόπους «ανάγνωσης» της κοινωνικής και φυσικής πραγματικότητας. Στόχος των Θεματικών Ενοτήτων του συγκεκριμένου Θεματικού Πεδίου είναι η πραγμάτευση της επιστήμης ως μέσου περιγραφής και ερμηνείας του φυσικού και κοινωνικού κόσμου η οποία υπακούει ακριβώς σε συγκεκριμένους κανόνες εσωτερικής δόμησης και εγκυρότητας, αλλά ταυτόχρονα συνδέεται με –ή απολήγει σε- ευρύτερες αξιακές και κοινωνικοπολιτικές παραμέτρους. Στο πλαίσιο αυτό, ζητήματα όπως αυτά των φυσικών φαινομένων και των επιπτώσεών τους, των τεχνολογικών επιτευγμάτων και της σύγχρονης πληροφορικής τεχνολογίας, αλλά και κρίσιμα ερωτήματα βιο-ηθικής τάξης, αποτελούν πεδία στα οποία οφείλει ο κριτικός στοχασμός να ενσκήπτει αδιάλειπτα και με τη δέουσα επιστημονική ευθύνη.

Το «Θεματικό Πεδίο» αποτελείται από τις εξής 4 θεματικές ενότητες:

2.1. Φυσικά φαινόμενα: Ερμηνείες και σύγχρονη προβληματική

- Ορισμοί.
- Ερμηνείες.
- Προβληματικές.

Τρία βασικά ερωτήματα συνθέτουν τους βασικούς άξονες προβληματισμού στην εν λόγω «Θεματική Ενότητα»: α) αν το Σύμπαν καθορίζεται από τυχαιότητα ή αιτιοκρατικές σχέσεις, β) κατά πόσο μπορεί να προβλεφθεί η πορεία του και γ) κατά πόσο έχει υπόσταση η έννοια της ελευθερίας της βούλησης. Τα ερωτήματα αυτά εξετάζονται με φιλοσοφική διάθεση υπό το πρίσμα των θετικών επιστημών. Παρουσιάζονται παραδείγματα από φυσικά

Σελίδα 15 από 33

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

φαινόμενα και αναλύονται οι συνέπειες κάθε θεωρίας στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων. Οι σχετικές επεξεργασίες περιλαμβάνουν θεματικές αναφορές σε βασικές έννοιες και ορισμούς των φυσικών φαινομένων που εξετάζονται, καθώς και την ανάπτυξη ενός προβληματισμού για τις μεθόδους και τις τεχνικές οι οποίες υιοθετούνται από τη σύγχρονη επιστήμη στη μελέτη τους. Ειδικότερες περιοχές προβληματισμού αποτελούν εξελίξεις στο χώρο των μαθηματικών, της στατιστικής, της κβαντομηχανικής, της θερμοδυναμικής και της βιοϊατρικής, ενώ εκτεταμένες αναφορές διενεργούνται για το ζήτημα της εξέλιξης των ειδών και του σχετικού φιλοσοφικού στοχασμού που αναπτύσσεται (Darwin, Marx, Freud).

Ειδικότερα ως προς το εννοιολογικό φάσμα, παρουσιάζονται και ερμηνεύονται δομικές έννοιες των μαθηματικών, όπως οι αριθμοί, τα συστήματα αρίθμησης, οι δυνάμεις, τα σύνολα, η έννοια του χώρου. Αντιστοίχως, στο πεδίο των φυσικών επιστημών ξεχωρίζουν οι έννοιες του φυσικού μεγέθους, της ποσότητας, οι φυσικές σταθερές, τα συστήματα, οι συνεχείς και ασυνεχείς μεταβολές στη φύση. Εκ παραλλήλου, διερευνώνται τα ζητήματα του κβαντισμένου χώρου και χρόνου, των φυσικών δυνάμεων, της ενέργειας και του έργου, της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, της ειδικής θεωρίας της Σχετικότητας. Σκοπός των μαθημάτων είναι η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με την εξέλιξη των θεωριών πάνω στα φυσικά φαινόμενα, η πρόσκτηση της συναφούς ορολογίας και των σύγχρονων οπτικών ερμηνείας των φαινομένων της φύσης.

2.2. Από το Big-bang στο σήμερα

- Θέματα αστροφυσικής.
- Ζητήματα ανθρωπολογίας.
- Ανθολογώντας τα επιστημονικά Παραδείγματα.

Στη «Θεματική Ενότητα» εξετάζονται βασικά στοιχεία της δομής, εξέλιξης και των νόμων που διέπουν το Σύμπαν. Παρουσιάζονται θεμελιώδεις διαστάσεις και μονάδες του Σύμπαντος (ακτίνα γης, ακτίνα ήλιου, απόσταση γης ήλιου, ταχύτητα φωτός, έτος φωτός, τυπικό μέγεθος ενός γαλαξία, τυπικός αριθμός άστρων σε ένα γαλαξία και στο σύμπαν, κλπ), καθώς και η ειδική και γενική θεωρία της σχετικότητας πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η σύγχρονη

Σελίδα 16 από 33

κοσμολογία. Αναλύεται επίσης το μοντέλο που περιγράφει το σύμπαν όπως το παρατηρούμε σήμερα και οι λόγοι που δικαιολογούν την αντίληψή μας για τη μεγάλη έκρηξη, δηλαδή το Big-bang. Εξετάζονται βασικές διεργασίες και ιδιότητες του Σύμπαντος (δημιουργία στοιχείων, υπόβαθρο κοσμικής ακτινοβολίας, ηλικία σύμπαντος, εξέλιξη και μέλλον σύμπαντος, εξέλιξη των ειδών), η δημιουργία και τα στάδια εξέλιξης των άστρων, οι μαύρες τρύπες, το ηλιακό σύστημα, οι αστεροειδείς (τροχιές αστεροειδών, ομάδες αστεροειδών, η ζώνη των αστεροειδών, οι αστεροειδείς και ο υπολογισμός του κινδύνου πρόσκρουσης για τον πλανήτη μας, τρόποι αντιμετώπισης του κινδύνου πρόσκρουσης) και οι μετεωρίτες (η πορεία προς τη γνώση από την αρχαιότητα έως σήμερα, εισαγωγή στην επιστήμη των μετεωριτών), με στόχο να κατανοηθούν εξελίξεις στη σύγχρονη επιστήμη σχετικά με τους φυσικούς νόμους οι οποίοι διέπουν τον κόσμο όπως τον παρατηρούμε. Ο ευρύτερος σκοπός του μαθήματος προσδιορίζεται στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τις κοσμολογικές θεωρίες, ιδιαίτερα τις σημερινές, οι οποίες αποτελούν πολύ ζωντανό κομμάτι της έρευνας στο χώρο της θεμελιώδους φυσικής. Επιπροσθέτως, η στοχοθεσία εκτείνεται στην απόκτηση του βασικού εννοιολογικού φάσματος αναφορικά με τη γέννηση, την εξέλιξη και δομή του σύμπαντος, καθώς και με την ύπαρξη ή μη και άλλων συμπάντων (πολυσύμπαν).

2.3. Ηθική και επιστήμη: Βιοηθική και εξέλιξη της επιστήμης

- Γενετική - βλαστοκύτταρα.
- Εξέλιξη της επιστήμης.
- Τεχνολογία και ποιότητα ζωής.

Αντικείμενο της «Θεματικής Ενότητας» είναι η ανάπτυξη κριτικού στοχασμού σε ζητήματα επιστημολογίας και ηθικής στην επιστήμη. Αξιοποιείται ο σχετικός φιλοσοφικός στοχασμός ώστε να αναδειχθούν κρίσιμες διαστάσεις των τρόπων λειτουργίας της επιστήμης, οι διασυνδέσεις της με το κοινωνικό περιβάλλον και οι απαντήσεις που διατυπώνει στα ζητήματα που απασχολούν τον σύγχρονο κόσμο. Εξέχουσα θέση στο σχετικό προβληματισμό καταλαμβάνουν βασικές αρχές της ηθικής φιλοσοφίας με στόχο να αναπτυχθεί διάλογος για τα ποικίλα ηθικά διλήμματα τα οποία ανακύπτουν στο πλαίσιο των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων.

Σελίδα 17 από 33

Πώς, λόγω χάρη, οι επιστημονικές ανακαλύψεις επηρεάζουν τους τρόπους αξιολόγησης και οριοθέτησης των κοινωνικών και ατομικών προβλημάτων; Πώς διαμορφώνονται κριτήρια καθορισμού του ορθού και του λάθους; Τι συνεπάγεται η αναμέτρηση με τα όρια της ανθρώπινης φύσης;

Εξέχουσα σημασία δίνεται στις βασικές έννοιες του «Θεματικού Πεδίου». Αυτές αφορούν στον ορισμό της ηθικής, της τεχνολογίας και της επιστήμης, στη φιλοσοφία ως μεθόδου αντιμετώπισης καθημερινών διλημμάτων σχετικά με τη ζωή, την υγεία, τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις επιστημονικές δυνατότητες. Ειδικότερα, διερευνώνται οι έννοιες του «καλού» και του «κακού», του «ηθικά ορθού» και του «ηθικά εσφαλμένου», του «ηθικά αποδεκτού» και του «ηθικά επιλήψιμου». Επιχειρείται η καταγραφή του ηθικού φάσματος που εκτείνεται από την αναζήτηση του ύψιστου αγαθού έως την έννοια του ηθικού χρέους, τη δεοντολογία και τον ωφελιμισμό. Παρουσιάζονται οι βασικές αξιολογικές θεωρίες που συναρτώνται την επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη: από τον «τεχνικισμό» στον τεχνοσυντηρητισμό έως και την καταδίκη της τεχνολογικής προόδου. Επιπλέον, αναπτύσσονται εξειδικευμένα πεδία εφαρμογής του προαναφερθέντος προβληματισμού. Συγκεκριμένα, πρόκειται για την ανθρώπινη αναπαραγωγή: παρουσίαση των υφιστάμενων τεχνικών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, νομικό πλαίσιο, δικαίωμα πρόσβασης, ειδικές προϋποθέσεις, ανωνυμία δοτών, παρένθετη μητρότητα, μεταθανάτια γονιμοποίηση. Αντίστοιχα ζητήματα καλύπτουν τους τομείς της δωρεάς οργάνων, της ευθανασίας, κ. ά, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσεται το ιδανικό της υγείας. Στόχος των μαθημάτων είναι να αναπτυχθούν συνθήκες διαρκούς ευαισθητοποίησης σχετικά με τα όρια, τις δυνατότητες, τις προκλήσεις, αλλά και τις αρνητικές επενέργειες οι οποίες ελλοχεύουν στην ανάπτυξη της επιστήμης στο πλαίσιο των σύγχρονων συνθηκών.

2.4. Πληροφορική και ψηφιακή τεχνολογία

- Εγκέφαλος και διαδίκτυο.
- Πληροφορία και γνώση.

Εξελίξεις στο χώρο της πληροφορικής και της ψηφιακής τεχνολογίας αποτελούν το αντικείμενο κριτικού στοχασμού στο πλαίσιο της εν λόγω

Σελίδα 18 από 33

«Θεματικής Ενότητας». Εξετάζονται τεχνολογίες όπως αυτές του παγκόσμιου διαδικτυακού ιστού (Internet) και των επιπτώσεων που προκαλούν στη σύγχρονη σφαίρα επικοινωνίας, στην ανταλλαγή πληροφοριών και στην παγκοσμιοποιημένη οικονομική δραστηριότητα. Αναλύονται ζητήματα τα οποία αφορούν στην παραγωγή λογισμικού (software) και των δυνατοτήτων τους, καθώς και συναφή θέματα όπως αυτά της ασφάλειας και της ιδιωτικότητας τα οποία ανακύπτουν με κρίσιμους για τη δημοκρατία όρους στο σύγχρονο κόσμο. Το μείζον πρόβλημα της ιδιωτικότητας και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων διερευνάται υπό το φως της σύγκλισης της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, καθώς η αλματώδης ανάπτυξη της έφερε στο προσκήνιο πολυδιάστατες ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Η συναφής προβληματική που αναπτύσσεται, αφορά στο δίπολο θετικών και αρνητικών προεκτάσεων του εν λόγω ηλεκτρονικού άλματος. Στη θετική πλευρά εντάσσεται η δυνατότητα ευκολότερης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ πολιτών και οργανισμών, η ηλεκτρονική επιχειρηματικότητα και εν γένει οι ηλεκτρονικές διευκολύνσεις οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση της καθημερινότητας. Ο αρνητικός πόλος χαρακτηρίζεται από την κακώς εννοούμενη εκμετάλλευση στοιχείων των πολιτών ή οργανισμών προς όφελος τρίτων.

Επιπλέον, στο πλαίσιο των μαθημάτων εισάγονται οι έννοιες του δομημένου προγραμματισμού, των βάσεων δεδομένων, των δικτύων και της υποστήριξής τους, των πολυμέσων και των εφαρμογών τους, των ιστοχώρων και των ιστοσελίδων, καθώς και γενικότερα της διαρκώς επιτελούμενης ψηφιοποίησης οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα στη σύγχρονη δημοκρατία και του υπαρκτού αλλά και ακαταπαύστως αναπτυσσόμενου ψηφιακού κόσμου. Στόχος είναι να αναδειχθούν οι πολλαπλές διαστάσεις και επενέργειες της σύγχρονης πληροφορικής και ψηφιακής τεχνολογίας, όπως επίσης οι δυνατότητες και οι ελλοχεύοντες κίνδυνοι από τη χρήση τους.

«Ακαδημία Πλάτωνος - Η Πολιτεία και ο Πολίτης», MIS 364499
Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες»
Π 1.1.1 Προγράμματα σπουδών ενηλίκων

Σελίδα 20 από 33

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3. Θεματικό Πεδίο 3: Πολιτισμός και δημιουργία

Οι πρακτικές πολιτισμού και διαχείρισης των προϊόντων του αποτελούν ζητήματα εκτεταμένου διεπιστημονικού προβληματισμού. Μελέτες με έμφαση σε ζητήματα αισθητικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας, σε ζητήματα χώρου και οικιστικής ανάπτυξης, αλλά και εργασίες σχετικά με τις ποικίλες διαστάσεις που συνεπάγεται η διαχείριση της συλλογικής μνήμης και πολιτιστικής κληρονομιάς ως πρακτική πολιτισμού η ίδια, συνθέτουν ενδεικτικές περιοχές ερευνητικού ενδιαφέροντος. Στο πλαίσιο του εν λόγω Θεματικού Πεδίου προσεγγίζονται κριτικά και με τη βοήθεια του φιλοσοφικού στοχασμού ποικίλες διαστάσεις αυτών των ζητημάτων και επισκοπείται σε συγκριτική και ιστορική προοπτική η εξέλιξη που διαμορφώνει η ανθρώπινη πολιτιστική δημιουργία. Η παρέμβαση αυτή, όπως αποτυπώνεται στη διαμόρφωση του χώρου, των τεχνών, της οικιστικής ανάπτυξης, της διαχείρισης των τεκμηρίων και της καθημερινής πρακτικής, συμπυκνώνει και αντανακλά κοινωνικές σχέσεις, εξουσιαστικές ιεραρχήσεις και ρητορικές κατεξουσιάσεις οι οποίες απαιτείται συνεχώς να αποτελούν αντικείμενο συστηματικής θεώρησης.

Το «Θεματικό Πεδίο» αποτελείται από τις εξής 5 «Θεματικές Ενότητες»:

3.1. Η αισθητική ως ζητούμενο δημιουργίας

- Τέχνη και τεχνική.
- Περιηγήσεις στο χώρο του ωραίου.
- Η τέχνη ως αντίσταση στον απόλυτο ορθολογισμό.
- Η τέχνη ως παράθυρο στον κόσμο.

Το ζήτημα της αισθητικής και της καλλιτεχνικής δημιουργίας αποτελεί τον άξονα αναφοράς και προβληματισμού στην εν λόγω «Θεματική Ενότητα». Αναπτύσσεται κριτικός στοχασμός αναφορικά με την τέχνη, το νόημα και το περιεχόμενό της στις σύγχρονες συνθήκες, ενώ ειδικότερες στοχαστικές αναζητήσεις αφορούν στο χώρο της αρχιτεκτονικής, των τεχνών και των τεχνικών, τις εικαστικές τέχνες και παρεμβάσεις, τον κοινωνικό και γεωγραφικό χώρο, τον κινηματογράφο και τη ζωγραφική. Για την προσέγγιση

Σελίδα 21 από 33

των σχετικών ζητημάτων αξιοποιείται κριτικά ο φιλοσοφικός στοχασμός και αναδεικνύονται διαστάσεις στο χώρο της αισθητικής και της δημιουργίας οι οποίες άπτονται της πολιτικής και των συνεπειών εξουσίας που αυτές κυφορούν. Ιδεολογικές συνεπαγωγές και ερμηνευτικές οπτικές, ρητορικές κατεξουσιάσεις και αφηγηματικές φόρμες, συνθέτουν πεδία προβληματισμού με στόχο τον κριτικό διάλογο με προϊόντα του πολιτισμού και της κοινωνικής εμπειρίας.

Το εννοιολογικό περιεχόμενο της «Θεματικής Ενότητας» προσεγγίζεται μέσα από περιηγήσεις στο χώρο του Ωραίου, οι οποίες περιλαμβάνουν τους μεγάλους σταθμούς της δημιουργίας, τη μετάβαση από την ακρόπολη στην τσιμεντούπολη, την ιστορική επισκόπηση της οικοδομικής τεχνολογίας, τη σχέση της τέχνης με την τεχνική, την αισθητική του παράδοξου και του απροσδόκητου, την κόσμηση του δημόσιου χώρου. Ο στόχος των μαθημάτων οριοθετείται στην εξοικείωση των εκπαιδευομένων με την τέχνη και την αισθητική από την αρχαιότητα έως και τις μέρες μας, στη συνειδητοποίηση της κλασικής έννοιας του Ωραίου και των εξελικτικών αισθητικών μορφών μέσα στο χρόνο, στην πρόσληψη στοιχείων ταυτότητας του Ωραίου ανά τους αιώνες με έμφαση στο σήμερα, στην καταγραφή των αισθητικών δανείων και αντιδανείων, καθώς και της σχέσης της παράδοσης και της προόδου, του υπέρλογου και του ορθολογικού μέσα στο πλαίσιο της δημιουργίας.

3.2. Χώρος και κοινωνικές σχέσεις: Παρεμβάσεις και αναδιατάξεις

- Αρχιτεκτονική και Ιδεολογία: Διάλογοι στο χρόνο.
- Αστικό περιβάλλον, αλλοτρίωση, αφομοίωση και νεωτερισμοί.
- Η Αθήνα ως χώρος και (κοινωνική) σχέση: Από την πόλη σε μητρόπολη και παγκοσμιούπολη.
- Μαθαίνω να βλέπω: Παράδοση και σύγχρονα ρεύματα

Στην εν λόγω «Θεματική Ενότητα» εξετάζεται ο χώρος όχι ως ουδέτερο πλαίσιο, αλλά ως μέσο ώστε να κατανοηθούν ευρύτερες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες οι οποίες συντελούνται κατά την παραγωγή και τη διαχείρισή του. Πρόκειται ουσιαστικά για την ανάλυση των κοινωνικών σχέσεων οι οποίες διασυνδέονται με το χώρο και δη αυτόν της σύγχρονης πόλης, τη μελέτη των τρόπων με τους οποίους ο χώρος εγγράφεται και

αλληλεπιδρά με κοινωνικές σχέσεις, την εξέταση των ποικίλων τρόπων διαμόρφωσης σχέσεων ανάμεσα σε άτομα και κοινωνικές ομάδες και πως αυτές εγγράφονται σε συγκεκριμένους τόπους, την ανάπτυξη ενός προβληματισμού με άλλα λόγια για το πως ο χώρος παράγεται σε συγκεκριμένα κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια και, κατ' επέκταση, επηρεάζει και επηρεάζεται, συντελεί στην αναπαραγωγή κοινωνικών σχέσεων ή στην αποδυνάμωσή τους.

Ειδικότερα ερωτήματα αφορούν στην αναζήτηση των σύνθετων σχέσεων εξουσίας, των αντιμαχόμενων ιδεολογιών, συμφερόντων, πρακτικών επιβολής και αντίστασης που δημιουργούν και αναδημιουργούν το χώρο της πόλης, καθώς και τον ευρύτερων τρόπων με τους οποίους είναι δυνατή η νοητική σύλληψη, ερμηνεία και συλλογική αναδιαμόρφωση του χώρου. Έννοιες που αναπτύσσονται και που διακρίνονται για την ιδιαίτερη βαρύτητά τους αναφορικά με την κατανόηση της θεματικής ενότητας είναι: ταυτότητα (κοινωνική και πολιτισμική), ομάδες, στερεότυπα, πολιτισμική παράδοση, ηχοτοπία, ηχώσημα, κοινωνικός αποκλεισμός, μετανάστευση, κοινωνική μίξη, κοινωνικός διαχωρισμός, δημόσιοι και ιδιωτικοί χώροι, στερεοτυπικές αναπαραστάσεις.

Η στοχοθεσία των μαθημάτων περιλαμβάνει την εξοικείωση των εκπαιδευομένων με θεωρητικές προσεγγίσεις, μεθόδους και πρακτικές, που εμφανίζονται κατά την επίδραση των κοινωνικών σχέσεων στο χώρο, καθώς και η κριτική επεξεργασία και αξιοποίηση των ζητημάτων του αστικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τα κοινωνικο-πολιτικά δικαιώματα και τις αντίστοιχες ευθύνες που αναφύονται από την παραγωγή και διαχείριση του χώρου. Από γενικότερη οπτική, επιδιώκεται η ανάδειξη φάσματος ιδεών το οποίο καλύπτει τα πεδία της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της αστικής εθνογραφίας.

3.3. Το αστικό φαινόμενο και η δημιουργία/επέκταση των πόλεων

- Η δομή, οι υποδομές και οι αναπλάσεις των πόλεων
- Δημογραφία, κατοικία και κινητικότητα των κατοίκων
- Η Αθήνα από το 19ο στον 20ό αιώνα: η συγκρότηση μιας μεσογειακής πρωτεύουσας. Δημογραφία: η συγκρότηση του αθηναϊκού πληθυσμού

Σελίδα 23 από 33

- Κοινωνικο-επαγγελματικές δομές
- Κοινωνικός διαχωρισμός στο χώρο
- Οι ευρωπαϊκές και μεσογειακές πόλεις κατά τον 19ο και 20ό αιώνα

Η δημιουργία και η εξέλιξη των πόλεων αποτελεί πεδίο ιδιαίτερης μελέτης με ποικίλες προσεγγίσεις και αξιολογικές αποφάνσεις. Εάν άλλοτε η ανάπτυξή τους εντάσσεται σε ένα πλαίσιο κοινωνικής αισιοδοξίας και εξύμνησης των τεχνικών/τεχνολογικών επιτευγμάτων του ανθρώπου, άλλοτε η γιγάντωσή τους καταγγέλλεται ως σαφή ένδειξη δυσλειτουργίας και (τερατώδους) υπανάπτυξης! Ανεξάρτητα ωστόσο από τις αξιολογήσεις οι οποίες διατυπώνονται είναι αναμφίβολο πως η διαχείριση των ζητημάτων που αφορούν στη συλλογική συνύπαρξη εντός των πόλεων αναδεικνύονται ολοένα και περισσότερο σε πολιτικά διακυβεύματα με αντικρουόμενες αφετηρίες και στοχεύσεις. Αρκεί να μνημονευθεί στο σημείο αυτό το ζήτημα της δημόσιας υγείας και της οικιστικής ρύθμισης του χώρου για να καταστεί εύληπτη η μείζονα πολιτική διάσταση των σχετικών θεμάτων. Στο πλαίσιο της εν λόγω Θεματικής Ενότητας τα ερωτήματα αυτά πραγματεύονται σε συγκριτική προοπτική, ενώ έμφαση δίνεται στην περίπτωση της Αθήνας και στην εξέλιξή της από τον 19ο στον 20ο αιώνα. Ειδικότερα ερωτήματα που εξετάζονται αφορούν σε δημογραφικές εξελίξεις στην περιοχή της Πρωτεύουσας, στη δημόσια υγεία, στις υποδομές που διαμορφώνονται στο χώρο, αλλά και στους κοινωνικούς διαχωρισμούς όπως αυτοί αποτυπώνονται στο χώρο μετά και την πληθυσμιακή έκρηξη που προκαλείται από την εσωτερική μετανάστευση τις δεκαετίες του '50 και '60 στην πόλη των Αθηνών.

3.4. Τεκμήρια πολιτισμού: Μνήμη και προοπτική

- Αναζητώντας τα τεκμήρια του χθες στο σήμερα.
- Μνημεία: Χρήσεις και καταχρήσεις.
- Τεκμήρια και σημερινή πολιτιστική δημιουργία.
- Συμβολή του ψηφιακού πολιτισμού.

Η πολιτιστική παραγωγή, όπως αποτυπώνεται στα διάφορα τεκμήρια τα οποία ενσωματώνουν μνήμες και πληροφορίες για παρελθόντες κόσμους, συνιστά πεδίο προβληματισμού και αναζητήσεων στην εν λόγω «Θεματική

Ενότητα». Η πολιτιστική κληρονομία, με τα υλικά και άυλα τεκμήρια που τη συνοδεύουν, η εθνική μνήμη η οποία εγκιβωτίζεται αλλά και διατρέχει την πολιτιστική παράδοση, καθώς και συλλογικές ταυτότητες που διαμορφώνονται με αναφορά στις «πολιτισμικές ρίζες», συγκροτούν αντικείμενα προβληματισμού και κριτικής προσέγγισης στα οποία ο φιλοσοφικός στοχασμός έχει σημαντικές συνεισφορές.

Στην κατεύθυνση αυτή αξιοποιούνται θεωρητικές εργασίες από το χώρο των «πολιτισμικών σπουδών» ώστε να γίνουν καταληπτές οι ποικίλες διαστάσεις των ιστορικών τεκμηρίων και να διαμορφωθούν σχήματα ερμηνείας για τη γενικότερη επιτελεστική λειτουργία τους στο πλαίσιο των σύγχρονων συμφραζομένων. Η κατανόηση των ιστορικών τεκμηρίων επιχειρείται επίσης να ανασυσταθεί στα ιστορικά τους συμφραζόμενα, στο πως δηλαδή διάφορες γραπτές πηγές παράγονταν, κυκλοφορούσαν και διαβάζονταν στην εποχή τους. Στη μελέτη των πολλαπλών διαστάσεων που περιβάλλουν τα τεκμήρια πολιτισμού συγκαταλέγεται επίσης η εξέταση των θεσμικών παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών με τις οποίες επιχειρείται να διαφυλαχθεί με συστηματικό τρόπο η πολιτιστική κληρονομία και τα ιστορικά τεκμήρια (πολιτικές, νόμοι, λειτουργία μουσείων, νέες ψηφιακές τεχνολογίες, κ.λπ.).

Μέσα στο προαναφερθέν περίγραμμα ορίζεται η έννοια του πολιτισμού, εξετάζονται ζητήματα που συναρτώνται με τη φυσική πολιτιστική κληρονομιά, αναδεικνύεται ο ρόλος της Ευρώπης και της UNESCO στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναλύονται οι κύριες συμβάσεις για την προστασία της κληρονομιάς αυτής καθώς και η συμβολή των μουσείων, ενώ ορίζεται παράλληλα η έννοια και το περιεχόμενο της τέχνης. Διερευνώνται, επιπροσθέτως, θέματα αρχαιοκαπηλίας, οι κίνδυνοι για τις ελληνικές αρχαιότητες, παρουσιάζεται η μέριμνα του ελληνικού κράτους για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, πραγματοποιείται συγκριτική αναφορά ανάμεσα στη δημιουργία των ελληνικών και των ευρωπαϊκών εθνικών μουσείων, αναδεικνύονται οι λόγοι ίδρυσης και τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του μουσείου. Όσον αφορά στον τομέα της νομοθεσίας, αναλύονται η άδεια κατοχής κινητών μνημείων σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οι υποχρεώσεις των συλλεκτών, των αρχαιοπωλών και των εμπόρων νεότερων μνημείων. Ως προς το πεδίο της πολιτικής, τονίζεται η οπτική των διαφορετικών καθεστώτων (ολοκληρωτικών, δημοκρατικών) απέναντι στα πολιτιστικά δημιουργήματα. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται και στις φεμινιστικές και στις μεταμοντέρνες προσεγγίσεις των τεκμηρίων πολιτισμού, καθώς και στις αντιδραστικές δημιουργίες. Αναφορικά με τις νέες τεχνολογίες,

Σελίδα 25 από 33

εξετάζονται οι συναφείς με τη θεματική ενότητα πτυχές της ψηφιοποίησης, της διάδοσης και της προβολής της πολιτιστικής δημιουργίας.

3.5. Ο πολιτισμός στην καθημερινότητα

- Ο πολιτισμός ως κατάσταση και ως αξία.
- Αυτονόητα, αντινομίες και αναγκαιότητες.
- Τι πολιτισμός στην παγκοσμιοποίηση;
- Ταυτότητες, ιδιαιτερότητες και καθολικότητα.

Αντικείμενο της «Θεματικής Ενότητας» είναι η μελέτη του πολιτισμού στην καθημερινότητα. Προκειμένου να διαμορφωθεί γνωστικό περιβάλλον εξοικείωσης με τον εν λόγω στοχασμό εξετάζεται η ιστορική εξέλιξη εννοιών όπως κουλτούρα και πολιτισμός στον ευρωπαϊκό χώρο σε σχέση με τα διαφορετικά ιδεολογικά ρεύματα τα οποία καθόρισαν τη σημασία τους. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσεται παράλληλα κι ένας εισαγωγικός στοχασμός στις φιλοσοφικές θεωρήσεις της έννοιας του χρόνου από την αρχαία ελληνική και πρωτοχριστιανική σκέψη έως τη μοντέρνα. Οι αναλύσεις αυτές επιτρέπουν να δημιουργηθεί το αναγκαίο θεωρητικό υπόστρωμα για την εξέταση των σύγχρονων πολιτισμικών εννοιών της μοντέρνας και της μεταμοντέρνας καθημερινότητας, καθώς επίσης και συγκεκριμένων προϊόντων πολιτισμού (κινηματογράφος, μουσική, τέχνη). Μέσω αυτών των αναζητήσεων επιχειρείται η δημιουργία ενός κριτικού πλαισίου υποδοχής του πολιτισμού και των ποικίλων του εκφάνσεων στην καθημερινότητα το οποίο μετατρέπει τους πολίτες από παθητικούς καταναλωτές σε κριτικούς συν-δημιουργούς πολιτιστικού νοήματος.

Στο πλαίσιο της «Θεματικής Ενότητας» αναπτύσσεται επίσης η σχέση του πολιτισμού με την κουλτούρα, της πολιτιστικής πολιτικής με την ανάπτυξη, ενώ διερευνάται η διασύνδεση του πολιτισμού ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής με την ποιότητα της καθημερινότητας και διαφωτίζονται οι βασικές παράμετροι της πολιτιστικής διαχείρισης. Επιπλέον, ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στα μνημεία, και ειδικότερα σε ζητήματα όπως η σημασία του τόπου και του μνημείου του, η τουριστική εκμετάλλευση των μνημείων, ο τρόπος «πρόσληψης» του αρχαιολογικού χώρου. Αντίστοιχα, προσεγγίζεται η σημασία και η παρουσία των μουσείων, και μάλιστα ο τρόπος με τον οποίο ο πολίτης «διαβάζει» και κινείται σε ένα μουσείο τέχνης και σε ένα αρχαιολογικό μουσείο, καθώς και η συνειδητοποίηση της διεξαγωγής δράσεων στους

Σελίδα 26 από 33

μουσειακούς χώρους. Εκ παραλλήλου, τονίζεται η αξία του ελεύθερου χρόνου και η πολιτισμική αξιοποίησή του, η οποία αναφέρεται στην ενημέρωση του πολίτη για τις πραγματοποιούμενες εκθέσεις, για τα εκπαιδευτικά προγράμματα που λαμβάνουν χώρα σε μουσεία, για τις πολιτιστικές δραστηριότητες στους αρχαιολογικούς χώρους.

«Ακαδημία Πλάτωνος - Η Πολιτεία και ο Πολίτης», MIS 364499
Δράση 1 «Εκπαιδευτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας για ενήλικες πολίτες»
Π 1.1.1 Προγράμματα σπουδών ενηλίκων

Σελίδα 28 από 33

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Θεματικό Πεδίο 4: Η Πολιτεία και Πολίτης

Η πολιτειακή οργάνωση και η θέση του πολίτη σ' αυτή αποτελούν διαρκώς εστίες αντιμαχόμενων προσεγγίσεων και ποικίλων προβληματισμών. Τόσο οι αντιλήψεις για τον ρόλο του πολίτη στις ιδανικές εκδοχές του, όσο και για την αρχιτεκτονική της πολιτείας, υπόκεινται σε συνεχή αλλαγή και αναθεώρηση. Στο εν λόγω Θεματικό Πεδίο επιχειρείται με τη συνδρομή του φιλοσοφικού στοχασμού να τεθούν ερωτήματα για τις σχέσεις πολίτη και πολιτείας και να ιχνηλατηθούν πιθανές εναλλακτικές ως προς το υπάρχον κυρίαρχο υπόδειγμα κατευθύνσεις δράσης. Στους ειδικότερους στόχους είναι η πραγμάτευση της αρμόζουσας πολιτειακής παιδείας ως βασικής προϋπόθεσης για τον έλεγχο της κρατικής εξουσίας και τη διαμόρφωση πολιτικών στο πλαίσιο της.

Το θεματικό πεδίο αποτελείται από τις εξής 4 θεματικές ενότητες:

4.1. Ιδανική Πολιτεία: Ουτοπία;

- Ουτοπία vs Ου-τοπία.
- Ιδανική Πολιτεία και Σύγχρονη Πραγματικότητα.

Ποια είναι η ιδανική Πολιτεία; Μπορεί να υπάρξει; Ποια είναι ή μπορούν να είναι τα χαρακτηριστικά της; Πώς διαμορφώνονται στη σύγχρονη πραγματικότητα οι όροι με τους οποίους μπορούμε να φανταστούμε μια ιδανική Πολιτεία; Πόσο απέχει ή γειτνιάζει η σύγχρονη πραγματικότητα με το ιδεώδες της ιδανικής Πολιτείας; Τα εν λόγω ερωτήματα συνθέτουν τους βασικούς άξονες προβληματισμού που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης «Θεματικής Ενότητας».

Επιπροσθέτως, ο προβληματισμός αυτός εκτυλίσσεται με βάση τις δύο διαστάσεις της ουτοπικής συλλογιστικής: α) της ουτοπίας ως ου-τοπίας, ως του μη-τόπου, που αναφέρεται σε μια κοινωνικο-πολιτική δημιουργία ως

Σελίδα 29 από 33

ανάμνηση μιας πρωταρχικής αρμονίας χαμένης στο παρελθόν, και β) της ουτοπίας ως ευ-τοπίας, μιας ιδανικής πολιτείας που εντοπίζεται στο πλαίσιο της μελλοντικής δημιουργίας υπό το φως της κυριαρχίας της πραγματικής, της γνήσιας ανθρωπότητας. Αναδεικνύεται κατά τον τρόπο αυτό η δισδιάστατη προσέγγιση του ουτοπικού ιδεώδους, ως χίμαιρας, αλλά κατά μείζονα λόγο ως μήτρας του πολιτικού και κοινωνικού σχεδιασμού και δομικού γνωρίσματος του λόγου της ιδεολογίας. Το ερευνητικό και ερμηνευτικό επίκεντρο της «Θεματικής Ενότητας» βαρύνει τη δεύτερη διάσταση του ουτοπικού στοχασμού, όπως εμφανίζεται στην ιστορία των ιδεών, με γνώμονα και αναφορές στο σύγχρονη πολιτική πραγματικότητα. Το χρονολογικό φάσμα εκτείνεται από την πρώτη ιδανική πολιτεία, την πλατωνική, έως και τις σημερινές μεταβιομηχανικές ουτοπίες.

Στόχος των μαθημάτων είναι η δημιουργία ερεθισμάτων με τη συνδρομή του φιλοσοφικού στοχασμού για την αποτίμηση του τρέχοντος πολιτειακού περιβάλλοντος και τη σχηματοποίηση ενός πιθανού περιγράμματος της ιδανικής Πολιτειακής θέσπισης και λειτουργίας που δικαιώνει την ενεργό συλλογική δράση για την υλοποίησή του.

4.2. Από τον πολίτη της πόλης-κράτους στο σύγχρονο πολίτη

- Άτομο και Συλλογικότητα.
- Πρακτικά προβλήματα και ο ρόλος του ενεργού πολίτη: Ανισότητες, Μετανάστευση, Ανεργία.

Στο πλαίσιο της εν λόγω «Θεματικής Ενότητας» εξετάζεται ο ρόλος και η θέση του πολίτη στις σύγχρονες συνθήκες και τα οξυμένα προβλήματα που τις χαρακτηρίζουν. Η κοινωνικοοικονομική ανισότητα, η ανασφάλεια, η μετανάστευση, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η διαρκής αβεβαιότητα ένεκα των συνεχών ανακατατάξεων, μετακινήσεων και αλλαγών συνθέτουν ταυτόχρονα το περιβάλλον και την ίδια τη μορφή των συγκρούσεων που άτομα και ομάδες βιώνουν, αναπαράγουν ή επιχειρούν να ανατρέψουν. Οι ίδιες παράμετροι επιδρούν καταλυτικά στη διαμόρφωση ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων με αποτέλεσμα η κατανόησή τους να συμβάλλει στην κατανόηση του σύγχρονου πολίτη και των πολλαπλών εντάξεων, ταυτίσεων και αποποιήσεών του.

Σελίδα 30 από 33

Οι παραπάνω προσεγγίσεις στηρίζονται και στην ανάδειξη των διαχρονικών πτυχών της έννοιας του «πολίτη», και ειδικότερα εν αναφορά προς την ιστορική εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών. Η στοχοθεσία των μαθημάτων περιλαμβάνει α) τον ιστορικό προσδιορισμό της πολιτικής διάστασης της ανθρώπινης συμμετοχής κατά την άσκηση ή την κριτική της εξουσίας στα οργανωμένα κοινωνικά σύνολα, β) τη διερεύνηση της εμφάνισης ή απουσίας του όρου «πολίτης» από την εκάστοτε πολιτική πραγματικότητα, και γ) την ανίχνευση του πυρήνα διαμόρφωσης της έννοιας του πολίτη στο σύγχρονο κόσμο, με βάση την ανάπτυξη των κύριων χαρακτηριστικών της στοιχείων και τη συγκριτική μελέτη των διαφοροποιήσεων της από προηγούμενες διαστάσεις της ή από διαφορετικές συγκροτήσεις σε ετερόκλητα πολιτικά, πολιτισμικά και κοινωνικά μορφώματα της εποχής μας.

Στο πλαίσιο των εν λόγω επιδιώξεων εξετάζονται ζητήματα όπως αυτά της μετάβασης από τη φυλετική κοινωνία στην πολιτική, της ανάδυσης της πόλης-κράτους με τη συναφή έλευση του όρου «πολίτης», της σχέσης των αυτοκρατοριών με την πολιτική, της ανάδειξης της σημασίας των θεωριών του κοινωνικού συμβολαίου, της διερεύνησης του περιγράμματος συμμετοχής του πολίτη στην εξουσία, της ανίχνευσης της οικονομικής διάστασης της ελευθερίας και της πολιτικής συμμετοχής, του φωτισμού των διαστάσεων της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και των εκτροπών της.

4.3. Αρχές και αξίες της πολιτειακής παιδείας

- Παιδεία και δημοκρατική πολιτεία.
- Παιδεία, ηγεσία και δημοκρατική λογοδοσία.

Η εν λόγω «Θεματική Ενότητα» επικεντρώνεται στο ζήτημα της πολιτειακής παιδείας, τις αρχές και τις αξίες που τη συνθέτουν ως διαδικασία παίδευσης υπεύθυνων και ενεργών πολιτών. Η πολιτειακή παιδεία προσεγγίζεται επίσης ως διεργασία ανάδειξης ηγετών και τρόπων άσκησης της (κυβερνητικής) εξουσίας, ως διαδικασία άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δημοκρατική λογοδοσία.

Η ερευνητική αφετηρία τίθεται στον ορισμό του περιεχομένου των εννοιών του πολίτη και της παιδείας από την αρχαιοελληνική φιλοσοφία και κοινωνία. Η προσέγγιση αυτή εκτείνεται έως και τις μέρες μας. Καίριοι άξονες ανάδειξης της συμβολής της παιδείας στη διαμόρφωση πολιτών αποτελούν: α) η

Σελίδα 31 από 33

προσέγγιση του πολίτη κατά τη μετάβαση από τον πολίτη της πόλης-κράτους στον πολίτη του έθνους-κράτους και τον μετανεωτερικό πολίτη, η πρόσληψη της πλατωνικής και αριστοτελικής έννοιας της παιδείας ως αφητηριακού υποβάθρου της πολιτικής δημιουργίας, η διερεύνηση της συνάρτησης μεταξύ παιδείας και ελευθερίας, αυτονομίας, υπευθυνότητας, ιδία δε ως αντίδοτων στην υποδούλωση και τη χειραγώγηση, η ανίχνευση του ρόλου του παράγοντα «πειθαρχία» στο πλαίσιο της παιδείας ως πεδίου άσκησης της εξουσίας, καθώς και της ηθικής και πολιτικής συναίνεσης εν αναφορά προς την κοινωνική ανισότητα, η διαλεύκανση της χρήσης της σχολικής γνώσης στο πεδίο της άσκησης πολιτικής, η κριτική στην τάση αποπολιτικοποίησης της εκπαίδευσης, η αποσαφήνιση της σχέσης ανάμεσα στην παιδεία και τον παγκοσμιοποιημένο πολίτη.

Στόχος της «Θεματικής Ενότητας» είναι η διαμόρφωση εκείνου του θεωρητικού υποβάθρου όπου θα μπορεί να ιχνηλατηθεί το ιδεώδες της δημοκρατίας μέσα από την αξιοποίηση της πολιτειακής παιδείας και της εφαρμογής του στη σύγχρονη πραγματικότητα, συνθήκη η οποία επαναφέρει στο προσκήνιο το ζήτημα των αξιακών θεμελιώσεων της πολιτικής πράξης και ηγεσίας.

4.4. Η τέχνη (;) του κυβερνάν

- Η δημοκρατία ως ουτοπία, αξία και διαδικασία.
- Λήψη αποφάσεων και συλλογική βούληση.
- Κυβέρνηση και (δια)κυβέρνηση.
- Πολιτική και επίλυση συγκρούσεων.
- Αντιδημοκρατικές προκλήσεις στις σύγχρονες δημοκρατίες.

Το κεντρικό για την πολιτική σκέψη ζήτημα της "τέχνης του κυβερνάν" επιχειρείται να εξεταστεί -έστω και ακροθιγώς- στο πλαίσιο της εν λόγω «Θεματικής Ενότητας». Η πολιτική οργάνωση βάσει του δημοκρατικού προτύπου και αξιακού ιδεώδους εγείρει συνεχώς στο ιστορικό προσκήνιο το ζήτημα της πολιτικής ηγεσίας ως πηγή δράσεων για τη διευθέτηση των κοινωνικών συγκρούσεων, αλλά και τον συντονισμό της κοινωνικής συνεργασίας όποτε και όπου αυτή ανακύπτει. Ωστόσο, είτε πρόκειται για τέχνη είτε για τεχνική η οποία υπακούει σε επιστημονικές βάσεις, το ζήτημα της κυβέρνησης παραμένει δια μέσου των αιώνων θεμέλιο του πολιτικού. Στη

Θεματική ενότητα αξιοποιείται ο σχετικός φιλοσοφικός στοχασμός ώστε να εξεταστούν οι ιστορικές απαντήσεις που διατυπώνονται σε σχέση με τα εν λόγω ζητήματα.

Το εννοιολογικό φάσμα των μαθημάτων συμπεριλαμβάνει τον καθορισμό του «πολιτικού», του περιεχομένου και του σκοπού της εξουσίας, τις έννοιες της πολιτικής ενσωμάτωσης και σύγκρουσης, της συλλογικής βούλησης και δράσης, τα γνωρίσματα των διαφόρων μοντέλων δημοκρατίας. Η διασύνδεση των θεμάτων αυτών με την κλασική και τη νεότερη πολιτική θεωρία συνιστά χρήσιμο οδηγό. Η αξιοποίηση του παρελθόντος και των θεωρητικών σχημάτων που εκτείνονται έως τις μέρες μας εντάσσεται στον ερμηνευτικό πυρήνα του θεματικού πεδίου, ο οποίος χαρακτηρίζεται από το σύγχρονο πολιτικό προβληματισμό, την κριτική των πολιτικών εξελίξεων καθώς και της ποιότητας, αλλά και του μέλλοντος, της δημοκρατίας. Υπό την παραπάνω οπτική, σημαντικές ερευνητικές προϋποθέσεις συνιστούν η πολιτική και κοινωνική εκπροσώπηση, τα πολιτικά κόμματα, τα οργανωμένα συμφέροντα, τα δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης, τα κοινωνικά κινήματα, η μετάβαση από την κυβέρνηση στη διακυβέρνηση, οι σύγχρονες αντιδημοκρατικές προκλήσεις, η οικουμενικότητα, ο διεθνισμός, η παγκοσμιοποίηση.

Μέσω της ιστορικής αναδίφησης και γνωστικής οικειοποίησης επιδιώκεται να δημιουργηθεί περιβάλλον κριτικού στοχασμού για το σήμερα και των κρίσιμων προβλημάτων τα οποία χαρακτηρίζουν την εποχή μας από την άποψη της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και της δημοκρατίας. Κι αυτό, διότι ο τρόπος διαμόρφωσης των πολιτικών αποφάσεων που αφορούν στην ατομική και συλλογική μοίρα δεν μπορεί παρά να αντανακλά αυτήν ακριβώς την υπόσταση και λειτουργία της ίδιας της δημοκρατίας ως πρότυπο οργάνωσης της συλλογικής διευθέτησης και εμπειρίας.